

РЕШЕНИЕ

№ 7130

гр. София, 18.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 159 СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и пети март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Д. Н. У.

при участието на секретаря А. Н. К.
като разгледа докладваното от Д. Н. У. Гражданско дело № 20231110153434 по описа за 2023 година

за да се произнесе, взе предвид следното :

Предявен е иск от **А. В. З.**, ЕГН ***, с адрес: гр. ***, ул. **** №***, вх. ***, ет. ***, ап.***, чрез авд. М., срещу **„(фирма)“ АД**, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление гр. ***, ж.к. „****“, бул. „****“ № ***, ет. ***, ап. ***, представлявано от Г. Т. Т. и А. В. М. , за осъждане на ответника да заплати на ищеца сумата от 49,33 лв., представляваща недължимо платена договорна лихва по Договор за паричен заем №***/***г., ведно със законна лихва от датата на подаване на исковата молба - 29.09.2023 г. до окончателното плащане на дължимото.

Предявен е и иск от **А. В. З.**, ЕГН ***, с адрес: гр. ***, ул. **** №***, вх. ***, ет. ***, ап. ***, чрез авд. М., срещу **„(фирма)“ ЕООД**, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление гр. ***, ж.к. „****“, бул. „****“ № ***, ет. ***, ап. ***, представлявано от П. Б. Д., за осъждане на ответника да заплати на ищеца сумата от 303,90 лв., представляваща недължимо платено възнаграждение за гаранция по Договор за предоставяне на гаранция №***/***г., ведно със законна лихва от датата на подаване на исковата молба - 29.09.2023 г. до окончателното плащане на дължимото.

Претендират се разноси.

В срока за отговор, ответника **„(фирма)“ АД** е депозирал такъв. Оспорва иска, като излага подробни съображения за неоснователност. Моли съда да отхвърли иска. Претендира разноси и прави възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение на ищеца.

В срока по чл. 131 ГПК, ответника **„(фирма)“ ЕООД** е депозирал писмен отговор. Оспорва иска, като излага подробни съображения за неоснователност. Моли съда да отхвърли иска. Претендира разноси и прави възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение на ищеца.

В съдебно заседание ищеца не се явява и не се представлява. По делото е постъпило

писмено становище, с което поддържа предявените иски и моли съда да ги уважи.

Ответниците не изпращат представители. Депозират писмени становища, с които молят съда да отхвърли исквете.

По делото са събрани писмени доказателства.

От събраните по делото писмени доказателства се установява следното:

На 12.10.2022 г. ищеца е сключил договор за паричен заем № ***с „(фирма)” ООД, по силата на който последното е предоставило на ищеца сумата от 500,00 лева, която ищецът се задължил да върне на 5 равни месечни вноски в размер на по 110,22 лв. всяка, заедно с възнаградителна лихва при фиксиран годишен лихвен процент в размер 40% и годишен процент на разходите от 47,09 %. В чл. 4, ал. 1 от договора е уговорено, че заемателят се задължава в срок до три дни, считано от датата на сключване на договора, да предостави на заемотателя обезпечение в една от следните форми: 1) двама поръчители, които да отговарят на следните условия: да представят служебна бележка от работодател за размера на трудовото им възнаграждение; нетния размер на осигурителния им доход да е в размер над 1000 лева; да работят по безсрочен трудов договор; да не са заематели или поръчители по друг договор за паричен заем, сключен с „(фирма)” АД; да нямат неплатени осигуровки за последните две години; да нямат задължения към други банкови и финансови институции; 2) банкова гаранция с бенефициер – Заемотателят, за сумата от 942,12 лева със срок на валидност 30 дни след крайния срок за плащане на задълженията по договора; 3) одобрено от заемотателя дружество-гарант, което предоставя гаранционни сделки.

Съгласно справка, представена от ответника „(фирма)” АД за извършени плащания по договора, ищеца е заплатил 549,33 лв., от които 500 лв. главница и 49,33 лв. лихва.

На 12.10.2022г. ищеца е сключил Договор за предоставяне на гаранция № ***с „(фирма)” ЕООД, по силата на който последното, в качеството му на гарант, се задължило да издаде гаранция за плащане в полза на „(фирма)” АД, с наредител-ищеца, с цел гарантиране изпълнението на всички задължения на потребителя, възникнали съгласно договора за паричен заем, както и за всички последици от неизпълнението на задълженията на потребителя по договора за паричен заем, за сума, покриваща, както следва: 1. задължение за връщане на заемната сума в размер на 500 лева; 2. задължение за плащане на възнаградителна лихва; 3. задължение за плащане на законна лихва за забава в случай на забава на плащането на разходи за събиране на вземането, съдебни разходи и адвокатски хонорари. Съгласно чл. 2 от договора, последният влиза в сила, в случай че потребителят не изпълни задължението си по чл. 4, т. 1 или чл. 4, т. 2 от договора за паричен заем да предостави поръчителство от две физически лица или банкова гаранция в указания 3-дневен срок, а според чл. 3, ал. 1 и ал. 2 от договора, за поемане на описаните по-горе задължения, потребителят дължи възнаграждение на гаранта в размер на 303,90 лв., платимо разсрочено на вноски, всяка от които в размер на 60,78 лв. по начините, установени в договора за паричен заем. В чл. 3, ал. 3 от договора е посочено, че „(фирма)” АД, е овластено да приема вместо гаранта изпълнение на задължението на потребителя за плащане на възнаграждението по договора.

Съгласно справка, представена от ответника „(фирма)” ЕООД за извършени плащания по договора, ищеца е заплатил 303,90 лв.

При така установеното съда направи следните правни изводи:

Предявените в настоящето производство иски са с правно основание чл.55, ал.1, предл.1 ЗЗД.

Претенцията по чл. 55, ал.1 ЗЗД, предявена от ищеца, почива на твърденията за липса на основание за извършено от него плащане, в резултат от което ответникът е получил суми, които не му се следват. Елементите на неоснователното обогатяване по смисъла на закона са липса на основание, обедняване на едно лице, обогатяване на друго лице и причинноследствена връзка между обедняването и обогатяването, които в настоящия случай са налице.

Процесните договори са потребителски и се подчиняват на правилата на Закон за потребителския кредит и на чл. 143 - 147б ЗЗП, в това число и забраната за неравноправни клаузи, за наличието на които съдът следи служебно.

В правната доктрина и съдебна практика безспорно се приема, че накърняването на добрите нрави по смисъла на чл. 26, ал. 1, предл. 3 ЗЗД е налице, когато се нарушава правен

принцип било той изрично формулиран или пък проведен чрез създаването на конкретни други разпоредби /в този см. Решение 4/2009 г. по т. д. № 395/2008 г. на ВКС, Решение № 1270/2009 г. по гр. д. № 5093/2007 г. на ВКС, определение № 877 по т. д. № 662/2012 г. на ВКС и др./. Такъв основен принцип е добросъвестността в гражданските и търговски взаимоотношения, а целта на неговото спазване, както и на принципа на справедливостта, е да се предотврати несправедливото облагодетелстване на едната страна за сметка на другата. Тъй като става дума за търговска сделка, нормата от ТЗ, чрез която е прокаран този принцип, е чл. 289 ТЗ, но общите правила на ЗЗД също намират приложение - чл. 8, ал. 2 и чл. 9 ЗЗД. Според практиката на ВКС преценката дали е нарушен някой от посочените основни правни принципи се прави от съда във всеки конкретен случай, за да се даде отговор на въпроса дали уговореното от страните накърнява добрите нрави по смисъла на чл. 26, ал. 1, предл. 3 ЗЗД. Поради накърняването на принципа на "добрите нрави" по смисъла на чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД, се достига до значителна нееквивалентност на насрещните престации по договорното съглашение, до zlepоставяне на интересите на длъжника с цел извличане на собствена изгода на кредитора.

Свободата на договаряне не може да бъде използвана за неоснователно обогатяване на едната страна по правоотношението за сметка на другата или да води до нарушаване на други правни принципи, в т.ч. този на добрите нрави – правоотношенията следва да се сключват при спазване на общоприетите и неписани правила на добросъвестност. До нарушаване на този принцип се стига, когато икономически по-силната страна упражнява репресия спрямо икономически по-слабата страна, поставяйки „допълнителни условия“ за сключване на договора, на които придава привидно доброволен характер и привидно право на избор. В процесния случай, чрез поставяне на практически неизпълними условия за обезпечаване на договора за заем чрез поръчителство на две физически лица или банкова гаранция, длъжникът на практика бива задължен да се ползва от опцията за възмездно поръчителство - сключване на договор за гаранция със свързано с кредитора лице, по силата на който заплаща възнаграждение в размер, близък до този на договора за заем. Налице е допълнителното обогатяване на кредитора за сметка на длъжника, което противоречи на добрите нрави и води до извода за нищожност на договора за предоставяне на поръчителство. Дамата ответника „(фирма)“ АД и „(фирма)“ ЕООД имат качеството на свързани лица, тъй като при осъществена служебна справка в Търговския регистър съдът установи, че едноличен собственик на капитала на поръчителя е кредиторът по договора за заем "(фирма) АД. По този начин, в разрез с нормите на добросъвестността, е установено допълнително възнаграждение в полза на заемодателя. В случая търговецът, който е икономически по-силната страна в правоотношението, се е възползвал от своето правно положение, като е осигурил допълнително възнаграждение в своя полза, чрез осигуряване на поръчител срещу възнаграждение. Фактически се дължи не възнаграждение за услуга, а договорна лихва, представляваща допълнителна печалба за кредитора чрез фиктивно уговорено възнаграждение в полза на свързано с него лице.

Настоящият състав приема, че не се касае за доброволно обвързване на ищеца с ответника по силата на процесния договор за гаранция. Това е така, доколкото, за да не се стигне до сключване на договор с гаранта, договорът за заем предвижда редица условия, които са кумулативно дадени и следва да бъдат изпълнени в много кратък срок, поради което е обективно трудно да бъдат покрити от заемателя. Кредиторът е дал възможност на насрещната страна в едва 3-дневен срок да му предостави двама поръчители, които обаче трябва да отговорят на множество изисквания – за представяне на служебна бележка от работодател, за работа по безсрочен трудов договор, за сравнително висок осигурителен доход, да не са заематели или поръчители по друг договор, да нямат неплатени задължения към фиска, да нямат лоша кредитна история. Налагането на толкова къс срок за ангажиране на поръчители, и то двама, препятства всички възможности на длъжника да реагира и да изпълни условията. Той обективно е в затруднение дори да направи опит да потърси поръчители, още по-малко да намери двама такива, които следва да отговорят и на всички посочени условия. Всички тези кумулативно дадени условия навеждат на извод, че изначално е трудно, ако не и невъзможно, тяхното изпълнение, поради което заемателят е

принуден да сключи договор с гаранта-ответник по делото. Що се отнася до алтернативната опция за обезпечение, то СРС намира, че тя също поставя трудно преодолими пречки пред заемателя. Касае се за снабдяване с банкова гаранция, в размер за цялото задължение, валидна 30 дни след падежа за плащане по договора. Доколкото срокът за снабдяване с такава гаранция е едва 3 дни, предвид практиката на банките по проучване на лицата, кандидатстващи за такова обезпечение, фактически е невъзможно за длъжника да придобие такава гаранция. Налага се извод, че и първите две опции по чл. 4 от договора всъщност не дават възможност на длъжника да избегне плащането на възнаграждение за поръчителство по третата опция, тъй като са много трудно изпълними.

Съдът приема, че се касае не за дължимо възнаграждение за поръчителство, а за вземане, което се плаща заедно с вноските за главница и лихва, което вземане представлява допълнителна печалба за кредитора, наред с лихвата. В конкретния случай фактически е уговорена допълнителна договорна лихва, която се плаща от длъжника и която е печалба за кредитора по договора за заем. Затова и в договора за предоставяне на гаранция /чл. 3, ал. 3/ изрично е посочено, че „(фирма)“ АД е овластено да приема вместо поръчителя изпълнение на задължението на потребителя за плащане на възнаграждение по договора за гаранция, доколкото за свързаните лица е все едно кой от тях ще получи допълнителната парична сума.

Гореизложеното води и до извода, че в конкретния случай договорът за гаранция има за цел да обезщети кредитора за вредите от възможна фактическа неплатежоспособност на длъжника, което влиза в противоречие с предвиденото в чл. 16 ЗПК изискване към доставчика на финансова услуга да оцени сам платежоспособността на потребителя и да предложи цена за ползването на заетите средства, съответна на получените гаранции.

Въпреки, че всеки един от представените договори - този за заем и този за предоставяне на гаранция, формално представляват самостоятелни договори, двата договора следва да се разглеждат като едно цяло. Тази обвързаност се установява от уговорката за необходимост от предоставяне на обезпечение, сключването на договора за гаранция в деня, в който е сключен самият договор за кредит, както и от изричната уговорка за изплащане на възнаграждението за предоставяне на гаранция на заемодателя, ведно с основното задължение по кредита.

За прецизност следва да се посочи още, че с договора за поръчителство поръчителят се задължава спрямо кредитора да отговаря при неизпълнение от длъжника. По отношение на кредитора той отговаря за чуждо задължение и затова, ако плати, той има регрес срещу длъжника за всичко, което е платил със законната лихва от деня на плащането. Следователно и доколкото по принцип договорът за поръчителство се сключва между кредитора и поръчителя и по силата на последния в полза на кредитора се поражда право да претендира вземането си от още едно лице, поело задължение заедно с главния длъжник, няма пречка този договор да е установен като възмезден, но такова задължение следва да се установи за обезпечения кредитора като насрещна престация срещу поетото от страна на поръчителя задължение. Процесният договор за предоставяне на гаранция обаче по белезите си се различава от договора за поръчителство, поради което установяването на задължение за заплащане на възнаграждение в тежест на главния длъжник и то в полза на свързано със заемодателя лице, следва да се приеме за противоречащо на добрите нрави.

Въз основа на гореизложеното, съдът приема, че уговореното възнаграждение за предоставеното поръчителство по договора с втория ответник, представлява разход по договора за кредит с първия ответник, който разход следва да бъде включен при изчисляването на годишния процент на разходите като индикатор за общото оскъпяване на договора за кредит - арг. чл. 19, ал. 1 и ал. 2 ЗПК. Съгласно чл. 19, ал. 4 ЗПК, годишният процент на разходите не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове или във валута, определена с постановление на Министерски съвет на Република България, което означава, че лихвите и разходите по кредита не могат да надхвърлят 50 % от взетата сума. Клаузите в договор, надвишаващи определените по ал. 4 размери са нищожни - арг. чл. 19, ал. 5 ЗПК. Видно от приетия по

делото договор за заем за сумата от 500 лв., ГПР е в размер на 47,09 %, а възнаграждението по договора за гаранция е в размер на 303,90 лева, като с включването на тази сума, ГПР надвишава законовия максимум от 50 %. Така уговореното възнаграждение има значението на „скрита възнаградителна лихва“, която не е включена в оскъпяването на ползваната сума и която води до нарушение на императивната разпоредба на чл. 19, ал. 4 ЗПК, а това от своя страна обуславя *нищожност на уговорката за плащане на това възнаграждение* (арг. чл. 19, ал. 5 ЗПК) и липса на основание за дължимост на това вземане.

Макар формално договорът за паричен заем да покрива изискуеми реквизити по чл. 11, ал. 1 ЗПК, вписаните параметри не кореспондират на изискуемото съдържание по т. 10 - годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя. В този смисъл, като не е оповестил действителен ГПР в договора за кредит, кредитодателят е нарушил изискванията на закона и не може да се ползва от уговорената сделка, което обосновава извод за *недействителност на договора за паричен заем на основание чл. 22 ЗПК*, поради неспазването на изискванията на чл. 11, т. 10 и 11 от ЗПК (в този смисъл *са Решение № 261440 от 04.03.2021 г. по в.гр.д. № 13336/2019 г. по описа на СГС, II-А въззивен състав, Решение № 24 от 10.01.2022 г. по в. гр.д. № 7108/2021 г. по описа на СГС, III-Б въззивен състав и др.*).

Съгласно чл. 23 ЗПК, когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита. От справка, представена от ответника "(фирма)" АД за извършени плащания по договора, се установява, че ищеца е заплатил 549,33 лв., от които 500 лв. главница и 49,33 лв. лихва. Предвид недействителността на процесния договор за паричен заем, заплатената над 500 лв. сума подлежи на връщане, поради което предявеният иск за сумата от 49,33 лв. е изцяло основателен и като такъв следва да бъде уважен.

С оглед установената недействителност и на уговорката за плащане на възнаграждение по договора за предоставяне на гаранция, на връщане подлежи и сумата платена по този договор, която съгласно представената от втория ответника справка е в размер на сумата от 303,90 лв. Или този иск също следва да бъде уважен изцяло, като основателен и доказан.

По разноските:

Предвид изхода на спора, само ищеца има право на разноски, каквото искане е направил и пълномощникът му, като е представил списък на разноските. С оглед на това и съобразно чл. 78, ал. 1 ГПК, всеки ответник следва да бъде осъден да заплати на ищеца направените по делото разноски в размер на по 50 лв. за заплатена ДТ. На основание чл.38, ал.2, във вр. ал.1, т.2 ЗА, всеки ответник следва да бъде осъден да заплати на адвокат М. В. М., сумата от по 480,00 лв. – възнаграждение за оказана безплатна адвокатска помощ на ищеца.

Водим от горното, Софийски районен съд,

РЕШИ:

ОСЪЖДА „(фирма)“ АД, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление гр. ***, ж.к. „***“, бул. „***“ № ***, ет. ***, ап. ***, **да заплати на А. В. З.**, ЕГН ***, с адрес: гр. ***, ул. **** №***, вх. ***, ет. ***, ап. ***, **сумата от 49,33 лв.** (четиридесет и девет лева и 33 стотинки), представляваща недължимо платена договорна лихва по Договор за паричен заем

№***/***г., **ведно със законната лихва върху сумата**, считано от датата на подаване на исковата молба- 29.09.2023 г. до окончателното плащане на дължимото.

ОСЪЖДА „(фирма)“ ЕООД, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление гр. ***, ж.к. „****“, бул. „****“ № ***, ет. ***, ап. ***, **да заплати на А. В. З.**, ЕГН ***, с адрес: гр. ***, ул. ****“ №***, вх. ***, ет. ***, ап. ***, **сумата от 303,90 лв.** (триста и три лева и 90 стотинки), представляваща недължимо платено възнаграждение за гаранция по Договор за предоставяне на гаранция №***/***г., **ведно със законната лихва върху сумата**, считано от датата на подаване на исковата молба- 29.09.2023 г. до окончателното плащане на дължимото.

ОСЪЖДА „(фирма)“ АД, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление гр. ***, ж.к. „****“, бул. „****“ № ***, ет. ***, ап. ***, **да заплати на А. В. З.**, ЕГН ***, с адрес: гр. ***, ул. ****“ №***, вх. ***, ет. ***, ап. ***, **сумата от 50,00 лв.** (петдесет лева), представляваща направени по делото разноски за заплатена държавна такса.

ОСЪЖДА „(фирма)“ АД, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление гр. ***, ж.к. „****“, бул. „****“ № ***, ет. ***, ап. ***, **да заплати на основание чл. 38, ал. 2, вр. ал. 1, т. 2 ЗАдв. на адв. М. В. М. от АК-П.**, с адрес гр. ***, бул. „****“ №***, ет.***, ап. ***, **сумата от 480,00 лв.** (четиристотин и осемдесет лева) с ДДС, представляваща възнаграждение за оказана безплатна адвокатска помощ на ищеца А. В. З..

ОСЪЖДА „(фирма)“ ЕООД, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление гр. ***, ж.к. „****“, бул. „****“ № ***, ет. ***, ап. ***, **да заплати на А. В. З.**, ЕГН ***, с адрес: гр. ***, ул. ****“ №***, вх. ***, ет. ***, ап. ***, **сумата от 50,00 лв.** (петдесет лева), представляваща направени по делото разноски за заплатена държавна такса.

ОСЪЖДА „(фирма)“ ЕООД, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление гр. ***, ж.к. „****“, бул. „****“ № ***, ет. ***, ап. ***, **да заплати на основание чл. 38, ал. 2, вр. ал. 1, т. 2 ЗАдв. на адв. М. В. М. от АК-П.**, с адрес гр. ***, бул. „****“ №***, ет.***, ап. ***, **сумата от 480,00 лв.** (четиристотин и осемдесет лева) с ДДС, представляваща възнаграждение за оказана безплатна адвокатска помощ на ищеца А. В. З..

Решението може да бъде обжалвано пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____